

Ergovaardig, deel 2

Ergovaardig, deel 2

Uitvoeren van interventies

redactie

Koen van Dijk

Marluuke Jakobs

Ingrid Laban-Sinke

Anoeska Nas

adviseur: Inge Speth-Lemmens

Derde druk

Boom

**inclusief
website!**

Met behulp van onderstaande unieke activeringscode kun je een studentaccount aanmaken op **www.ergovaardig.nl**, voor toegang tot extra materiaal bij dit boek. Deze code is persoonsgebonden en gekoppeld aan de 3e druk. Na activering van de code is de website vijf jaar toegankelijk. De code kan tot zes maanden na het verschijnen van een volgende druk worden geactiveerd.

Opmaak binnenwerk: Textcetera, Den Haag

Omslagontwerp: Textcetera, Den Haag

© Koen van Dijk, Marluuke Jakobs, Ingrid Laban-Sinke, Anoeska Nas, Inge Speth-Lemmens & Boom uitgevers Amsterdam, 2017

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische veelevoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

ISBN 978-90-8953-837-6

ISBN 978-94-6127-766-4 (e-book)

NUR 892

www.ergovaardig.nl

www.boomhogeronderwijs.nl

Voorwoord

Voor je ligt de volledig herziene derde druk van *Ergovaardig, deel 2: Uitvoeren van interventies*. Met behulp van dit boek en de bijbehorende online leeromgeving maak je kennis met verschillende ergotherapeutische vaardigheden op het gebied van het uitvoeren van interventies. Zo leer je onder andere hoe je motiverende gespreksvoering toepast, een groep ouderen kunt ondersteunen, een inzichtgevende interventie kunt vormgeven of met een cliënt een transfer kunt maken. Ergovaardig biedt je de mogelijkheid om dit op verschillende manieren te leren. Zo speel je therapiesituaties na met medestudenten of simulatiecliënten, ervaar je zelf hoe het is om therapeut of cliënt te zijn, bekijk je beeldmateriaal ter oriëntatie, en ga zo maar door. Kortom, het leren van ergotherapeutische beroepsvaardigheden bestaat vooral uit DOEN!

Voor deze druk zijn alle hoofdstukken grondig herzien en is de bijbehorende online leeromgeving geheel nieuw opgebouwd. Op deze leeromgeving vind je beeldmateriaal, oefenlijsten, bijlagen, toetsvragen om je eigen kennis te testen en voorbereidende en oefenopdrachten om je op de vaardigheidslessen voor te bereiden. De leeromgeving bij Ergovaardig vind je op www.ergovaardig.nl. Je kunt inloggen door de geprinte code boven aan de colofonpagina van je boek te gebruiken.

Deze derde druk is tot stand gekomen als samenwerking tussen de Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Arnhem en Nijmegen, Hogeschool Rotterdam en Zuyd Hogeschool Heerlen. Bij de totstandkoming van alle hoofdstukken en voor deze herziening is samengewerkt met ergotherapeuten uit het werkveld en collega-docenten. In de verantwoording en het dankwoord hebben we een overzicht opgenomen van alle betrokkenen. Onze dank aan hen is groot. Daarnaast hebben studenten ons, bij het schrijven van Ergovaardig en de ontwikkeling van de online leeromgeving, regelmatig voorzien van waardevolle feedback en adviezen.

Tot slot wensen wij de gebruikers van dit boek veel succes met zich eigen maken van de verschillende ergotherapeutische vaardigheden. We hopen dat de nieuwe boeken en de online leeromgeving van Ergovaardig hierbij inspirerend zijn!

We houden ons aanbevolen voor suggesties ter verbetering.

Redactie Ergovaardig

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	15
Oefenlijst 1.1	20
1 Motiverende gespreksvoering	21
<i>Eveline Heitink</i>	
<i>Redactionele bewerking: Anoeska Nas</i>	
1.1 Inleiding	21
1.2 Leerdoelen	24
1.3 Beginvereisten	25
1.4 Leermiddelen	25
1.5 Voorbereidende opdrachten	25
1.6 Test je kennis	25
1.7 Inhoudelijke analyse	26
1.8 Zelfstandig oefenen	28
1.9 Bronnen	29
1.10 Bijlagen	29
Oefenlijst 2.1	30
2 Het slechtnieuwsgesprek	31
<i>Marjan Stomph & Annerie Zalmstra</i>	
<i>Redactionele bewerking: Koen van Dijk</i>	
2.1 Inleiding	31
2.2 Leerdoelen	31
2.3 Beginvereisten	32
2.4 Leermiddelen	32
2.5 Voorbereidende opdrachten	32
2.6 Inhoudelijke analyse	33
2.7 Redeneervragen	34
2.8 Zelfstandig oefenen	34
2.9 Bronnen	34
Oefenlijst 3.1	35
3 Cognitief-gedragstherapeutisch werken	37
<i>Marluuke Jakobs</i>	
3.1 Inleiding	37
3.2 Leerdoelen	40
3.3 Beginvereisten	40
3.4 Leermiddelen	40

3.5	Vorbereidende opdrachten	41
3.6	Test je kennis	41
3.7	Inhoudelijke analyse	41
3.8	Tips en redeneervragen	45
3.9	Zelfstandig oefenen	46
3.10	Bronnen	47
3.11	Bijlagen	47
	Oefenlijst 4.1	56
4	Graded Activity	57
	<i>Ton Satink & Marluuke Jakobs</i>	
4.1	Inleiding	57
4.2	Leerdoelen	59
4.3	Beginvereisten	59
4.4	Leermiddelen	59
4.5	Vorbereidende opdrachten	60
4.6	Test je kennis	61
4.7	Inhoudelijke analyse	61
4.8	Tips en redeneervragen	65
4.9	Zelfstandig oefenen	67
4.10	Bronnen	67
4.11	Bijlagen	68
	Oefenlijst 5.1	74
5	Herstelondersteunend werken	75
	<i>Robbert Kruijne, Marion Ammeraal & Marjan Stomph</i>	
5.1	Inleiding	75
5.2	Leerdoelen	76
5.3	Beginvereisten	76
5.4	Leermiddelen	76
5.5	Vorbereidende opdrachten	77
5.6	Test je kennis	77
5.7	Inhoudelijke analyse	78
5.8	Tips	80
5.9	Zelfstandig oefenen	81
5.10	Bronnen	81
5.11	Bijlagen	82
	Oefenlijst 6.1	83
6	Steunend-structurend benaderen	85
	<i>Marion Ammeraal & Marjan Stomph</i>	
	<i>Redactionele en inhoudelijke bewerking: Marluuke Jakobs</i>	
6.1	Inleiding	85
6.2	Leerdoelen	86
6.3	Beginvereisten	87

6.4	Leermiddelen	87
6.5	Vorbereidende opdrachten	88
6.6	Test je kennis	88
6.7	Inhoudelijke analyse	88
6.8	Tips en redeneervragen	92
6.9	Zelfstandig oefenen	93
6.10	Literatuur	93
6.11	Bijlagen	94
	Oefenlijst 7.1	95
7	Inzichtgevende benadering toepassen	97
	<i>Marion Ammeraal & Marjan Stomph</i>	
	<i>Redactionele en inhoudelijke bewerking: Koen van Dijk</i>	
7.1	Inleiding	97
7.2	Leerdoelen	100
7.3	Beginvereisten	100
7.4	Leermiddelen	100
7.5	Vorbereidende opdrachten	101
7.6	Test je kennis	101
7.7	Inhoudelijke analyse (1)	101
7.8	Tips en redeneervragen (1)	104
7.9	Inhoudelijke analyse (2)	104
7.10	Tips en redeneervragen (2)	107
7.11	Zelfstandig oefenen	108
7.12	Bronnen	109
7.13	Bijlagen	109
	Oefenlijst 8.1	111
8	Ondersteunen en versterken van groepen	113
	<i>Lennard Bijl</i>	
8.1	Inleiding	113
8.2	Leerdoelen	118
8.3	Beginvereisten	119
8.4	Leermiddelen	119
8.5	Vorbereidende opdrachten	119
8.6	Test je kennis	120
8.7	Inhoudelijke analyse	120
8.8	Redeneervragen	123
8.9	Zelfstandig oefenen	123
8.10	Bronnen	124
8.11	Bijlagen	124

	Oefenlijst 9.1	131
9	Zitten in de rolstoel	133
	<i>Peter de Groot & Margreet Kleene</i>	
	<i>Redactionele en inhoudelijke bewerking: Ingrid Laban-Sinke</i>	
	9.1 Inleiding	133
	9.2 Leerdoelen	134
	9.3 Beginvereisten	134
	9.4 Leermiddelen	134
	9.5 Voorbereidende opdrachten	135
	9.6 Test je kennis	135
	9.7 Inhoudelijke analyse	135
	9.8 Tips en redeneervragen	139
	9.9 Zelfstandig oefenen	140
	9.10 Bronnen	141
	9.11 Bijlagen	141
	Oefenlijst 10.1	143
	Oefenlijst 10.2	144
10	Rolstoelrijden	145
	<i>Daniëlle Genders</i>	
	<i>Redactionele bewerking: Inge Speth-Lemmens</i>	
	10.1 Inleiding	145
	10.2 Leerdoelen	145
	10.3 Beginvereisten	146
	10.4 Leermiddelen	146
	10.5 Voorbereidende opdrachten	146
	10.6 Test je kennis	146
	10.7 Inhoudelijke analyse	147
	10.8 Tips en redeneervragen	154
	10.9 Zelfstandig oefenen	155
	10.10 Bronnen	155
	10.11 Bijlagen	155
	Oefenlijst 11.1	156
	Oefenlijst 11.2	157
11	Transfers	159
	<i>Daniëlle Genders</i>	
	<i>Redactionele bewerking: Inge Speth-Lemmens</i>	
	11.1 Inleiding	159
	11.2 Leerdoelen	160
	11.3 Beginvereisten	160
	11.4 Leermiddelen	160
	11.5 Voorbereidende opdrachten	161
	11.6 Test je kennis	161
	11.7 Inhoudelijke analyse	161

11.8	Tips en redeneervragen	169
11.9	Zelfstandig oefenen	169
11.10	Bronnen	170
11.11	Bijlagen	170
	Oefenlijst 12.1	175
	Oefenlijst 12.2	177
	Oefenlijst 12.3	178
12	Hands-on begeleiding bij een kind met spastische cerebrale parese	179
	<i>Annemarie Rozier & Koen van Dijk</i>	
	<i>Redactionele en inhoudelijke bewerking: Koen van Dijk</i>	
12.1	Inleiding	179
12.2	Leerdoelen	180
12.3	Beginvereisten	181
12.4	Leermiddelen	181
12.5	Vorbereidende opdrachten	182
12.6	Test je kennis	182
12.7	Inhoudelijke analyse	183
12.8	Tips en redeneervragen	193
12.9	Zelfstandig oefenen	193
12.10	Bronnen	194
12.11	Bijlagen	194
	Oefenlijst 13.1	200
	Oefenlijst 13.2	201
13	Begeleiden van arm- en handfunctietraining na CVA	203
	<i>Esther Steultjens & Eefje Kern</i>	
	<i>Redactionele bewerking: Inge Speth-Lemmens</i>	
13.1	Inleiding	203
13.2	Leerdoelen	204
13.3	Beginvereisten	204
13.4	Leermiddelen	204
13.5	Vorbereidende opdrachten	205
13.6	Test je kennis	205
13.7	Inhoudelijke analyse	206
13.8	Tips en redeneervragen	220
13.9	Zelfstandig oefenen	220
13.10	Bronnen	221
13.11	Bijlagen	221

Oefenlijst 14.1	229
Oefenlijst 14.2	231
14 Cognitieve strategieën toepassen	233
<i>Jolien van den Houten, Rianne Jansens & Esther Steultjens</i>	
<i>Redactionele bewerking: Marluuke Jakobs</i>	
14.1 Inleiding	233
14.2 Leerdoelen	235
14.3 Beginvereisten	236
14.4 Leermiddelen	236
14.5 Voorbereidende opdrachten	237
14.6 Test je kennis	238
14.7 Inhoudelijke analyse	238
14.8 Tips en redeneervragen	247
14.9 Zelfstandig oefenen	248
14.10 Bronnen	249
14.11 Bijlagen	251
Oefenlijst 15.1	253
15 Bewegingsstrategieën bij de ziekte van Parkinson	255
<i>Ingrid Sturkenboom</i>	
<i>Redactionele bewerking: Anoeska Nas</i>	
15.1 Inleiding	255
15.2 Leerdoelen	256
15.3 Beginvereisten	256
15.4 Leermiddelen	256
15.5 Voorbereidende opdrachten	257
15.6 Test je kennis	257
15.7 Inhoudelijke analyse	257
15.8 Tips	262
15.9 Zelfstandig oefenen	262
15.10 Bronnen	263
15.11 Bijlagen	263
Oefenlijst 16.1	265
16 Compensatiestrategieën	267
<i>Vera Maan</i>	
<i>Redactionele bewerking: Ingrid Laban-Sinke & Inge Speth-Lemmens</i>	
16.1 Inleiding	267
16.2 Leerdoelen	268
16.3 Beginvereisten	268
16.4 Leermiddelen	269
16.5 Voorbereidende opdrachten	269
16.6 Test je kennis	270
16.7 Inhoudelijke analyse	270
16.8 Tips en redeneervragen	274

16.9	Zelfstandig oefenen	274
16.10	Bronnen	275
16.11	Bijlagen	275
	Oefenlijst 17.1	280
17	Strategietraining bij dementie	281
	<i>Netta van 't Leven</i>	
	<i>Redactionele bewerking: ingrid Laban-Sinke</i>	
17.1	Inleiding	281
17.2	Leerdoelen	282
17.3	Beginvereisten	282
17.4	Leermiddelen	282
17.5	Vorbereidende opdrachten	283
17.6	Test je kennis	283
17.7	Inhoudelijke analyse	283
17.8	Tips en redeneervragen	286
17.9	Zelfstandig oefenen	286
17.10	Bronnen	287
17.11	Bijlagen	288
	Oefenlijst 18.1	293
18	Instellen van de werkplek	295
	<i>Redactionele en inhoudelijke bewerking: Anoeska Nas</i>	
18.1	Inleiding	295
18.2	Leerdoelen	296
18.3	Beginvereisten	296
18.4	Leermiddelen	296
18.5	Vorbereidende opdrachten	297
18.6	Test je kennis	297
18.7	Inhoudelijke analyse	297
18.8	Zelfstandig oefenen	300
18.9	Bronnen	301
18.10	Bijlagen	301
	Oefenlijst 19.1	302
19	Aanpassen van de fysieke woonomgeving: aanmeten van een douchezitje	303
	<i>Alex de Veld & Minjou Lemette</i>	
	<i>Redactionele bewerking: Anoeska Nas</i>	
19.1	Inleiding	303
19.2	Vorbereidende opdrachten	304
19.3	Inhoudelijke analyse	304
19.4	Tips	306
19.5	Bijlagen	307

	Oefenlijst 20.1	310
20	Aanpassen fysieke woonomgeving: bouwkundige schets van woningaanpassing (douchezitje)	311
	<i>Alex de Veld & Minjou Lemette</i>	
	<i>Redactionele bewerking: Anoeska Nas</i>	
	20.1 Inleiding	311
	20.2 Inhoudelijke analyse	311
	20.3 Tips en redeneervragen	313
	20.4 Bijlagen	314
	Oefenlijst 21.1	315
21	Verkennen en afwegen oplossingsrichtingen	317
	<i>Nikki Snijders, Alex de Veld & Minjou Lemette</i>	
	<i>Redactionele bewerking: Anoeska Nas</i>	
	21.1 Inleiding	317
	21.2 Leerdoelen	318
	21.3 Beginvereisten	319
	21.4 Leermiddelen	319
	21.5 Voorbereidende opdrachten	319
	21.6 Test je kennis	320
	21.7 Inhoudelijke analyse	320
	21.8 Tips en redeneervragen	322
	21.9 Zelfstandig oefenen	322
	21.10 Bronnen	323
	21.11 Bijlagen	323
	Oefenlijst 22.1	325
22	Het opstellen van een programma van eisen	327
	<i>Nikki Snijders, Alex de Veld & Minjou Lemette</i>	
	<i>Redactionele bewerking: Anoeska Nas</i>	
	22.1 Inleiding	327
	22.2 Leerdoelen	328
	22.3 Beginvereisten	328
	22.4 Leermiddelen	329
	22.5 Voorbereidende opdrachten	329
	22.6 Test je kennis	329
	22.7 Inhoudelijke analyse	330
	22.8 Tips en redeneervragen	332
	22.9 Zelfstandig oefenen	332
	22.10 Bronnen	333
	22.11 Bijlagen	333
	Verantwoording en dankwoord	335
	Register	337
	Over de auteurs en redactie	343

Inleiding

De Nederlandse opleidingen Ergotherapie leiden op tot competente ergotherapeuten. De beroepscompetenties van de ergotherapeut en het gewenste eindniveau van de opleiding tot ergotherapeut zijn beschreven in *Beroepscompetenties ergotherapie* (Verhoef & Zalmstra, 2014). Binnen Ergovaardig komen vooral vaardigheden aan de orde die horen bij cliëntgebonden competenties (screenen, inventariseren en analyseren, behandelen en begeleiden, adviseren aan derden, en ondersteunen en versterken). Vaak wordt in Ergovaardig verwezen naar *Grondslagen van de ergotherapie* (Le Granse, Van Hartingsveldt & Kinébanian, 2017) voor theoretische onderbouwing en verdieping. In de boeken Ergovaardig en op de online leeromgeving zijn echte ergotherapeutische DOE-vaardigheden opgenomen.

De skillslab-methode wordt gevolgd als leer methode voor studenten om de vaardigheden onder de knie te krijgen. De ergotherapeutische vaardigheden vragen gevarieerd oefenen om de vaardigheid in diverse situaties te kunnen toepassen. Het echt beheersen en automatiseren van de vaardigheden gebeurt in de complexiteit van de beroepspraktijk (stage) na de voorbereiding in de opleidingssituatie. Daarnaast is Ergovaardig geschikt om te gebruiken in de beroepspraktijk, met name bij het begeleiden van stagiairs.

In deze volledig herziene druk van Ergovaardig, bestaande uit twee delen en een nieuwe uitgebreide online leeromgeving, zijn alle vaardigheden herzien en zijn enkele nieuwe vaardigheden toegevoegd.

Net als in eerdere drukken zijn de vaardigheden die worden aangeboden exemplarisch voor de ergotherapeutische beroepspraktijk en vormen ze een basis voor de meest voorkomende ergotherapeutische vaardigheden.

De in Ergovaardig opgenomen vaardigheden zijn geschreven met aandacht voor cliëntgecentreerd werken, de context van de cliënt, evidence-based practice en occupation-based ergotherapie, volgend op en passend bij ontwikkelingen binnen het beroep. De aan de ergotherapiepraktijk ontleende voorbeelden hebben betrekking op participatie ten aanzien van wonen/zorgen, werken/leren en vrije tijd/spel.

Onder cliënt wordt verstaan: een persoon (kind, volwassene of oudere), een organisatie of een populatie met een potentiële vraag op het gebied van handelen en/of participeren, die om deze reden gebruikmaakt van ergotherapie. Deze uitgave bestaat uit vaardigheden gericht op individuele personen en groepen, inclusief hun systeem. Dit kunnen belangrijke personen in hun omgeving zijn, zoals partner, familie, mantelzorgers, leerkrachten, werkgevers enzovoort.

In deze druk van Ergovaardig wordt benadrukt dat de cliënt en de ergotherapeut tijdens het proces van vraagverheldering een goed beeld krijgen van de

wensen en behoeften ten aanzien van de handelingsvragen van de cliënt, om vervolgens de vraag en het aanbod van de ergotherapie zo goed mogelijk op elkaar te kunnen laten aansluiten. Verder betekent dit dat de ergotherapeut op basis van samenwerking met de cliënt voor keuzemogelijkheden en voor een goede ondersteuning (empowerment) en informatievoorziening (evidence-based) zorgt, zodat de cliënt de uiteindelijke keuze kan bepalen om de kwaliteit van zijn leven te optimaliseren (Le Granse & Kuiper, 2017). Bij dit alles respecteert de ergotherapeut de diversiteit van mensen (Van Hartingsveldt, Logister-Proost & Kinébanian, 2010).

In *Ergovaardig, deel 2: Uitvoeren van interventies* zijn diverse ergotherapeutische interventies opgenomen. Sommige vaardigheden bestaan uit twee inhoudelijke analyses, zodat de deelvaardigheden apart kunnen worden geoefend, maar ook gebruikt kunnen worden als bouwsteen bij een andere vaardigheid. Daarmee wijken sommige hoofdstukken iets af van de uniforme opbouw van dit boek. Deze keuze is gemaakt op basis van de inhoud van de vaardigheid. Er is gekozen voor een divers aanbod van vaardigheden bestaande uit zowel technische als cliëntgebonden vaardigheden. Inhoudelijke experts uit het werkveld zijn betrokken bij het schrijven van de vaardigheden.

Deel 2 start met een nieuw hoofdstuk 'Motiverende gespreksvoering', waarmee wordt aangesloten bij ontwikkelingen in de praktijk en interventies gericht op gedragsverandering.

Vervolgens is gekozen om het palet aan vaardigheden rondom gedragsverandering aan te vullen met een hoofdstuk over cognitief gedragstherapeutische interventies, die toegepast kunnen worden door ergotherapeuten en een update over herstelondersteunend werken.

Een nieuwe vaardigheid, gericht op ondersteunen en versterken van cliënten, is uitgewerkt in een hoofdstuk en wordt toegepast op een groep oudere cliënten.

Het adviseren en inzetten van hulpmiddelen door ergotherapeuten blijft een belangrijk onderdeel van het beroep. Er is gekozen om deze vaardigheden te herschrijven naar de laatste inzichten rondom shared-decision making en opnieuw op te nemen in deel 2. Het inzetten van cliëntgebonden interventies is uitgewerkt aan de hand van een aantal specifieke groepen, bijvoorbeeld bij cliënten met CP, aandacht- en concentratiestoornissen, CVA, parkinson of een dementieel syndroom.

In deel 2 zijn nu ook de technische vaardigheden rondom adviseren opgenomen. De tools uit *Ergovaardig, deel 3: Interventies gericht op adviseren* (2e druk) zijn herschreven en toepasbaar in combinatie met cliëntgebonden interventies. In de verschillende hoofdstukken van deel 2 wordt expliciet verwezen naar de basisstructuur in gesprek en onderzoek uit deel 1 en worden verbanden gelegd tussen de hoofdstukken.

Inleiding op de skillslab-methode

Aan het correct uitvoeren van een vaardigheid ligt een leerproces ten grondslag. De skillslab-methode is een systematische methodiek voor het aanleren van vaardigheden. Centraal in de skillslab-methode staan diverse activiteiten om op een efficiënte manier (ergotherapeutisch) vaardig te worden.

Ergovaardig is ontwikkeld ter ondersteuning van het leren van ergotherapeutische vaardigheden. Het is erop gericht nieuwe vaardigheden zo zelfstandig mogelijk te leren. Dit betekent dat jij zelf verantwoordelijk bent voor datgene wat je leert, alleen of samen met anderen. De docent begeleidt, stimuleert en geeft feedback tijdens de vaardigheidsbijeenkomsten. Jij stuurt zelf je leerproces.

Alle vaardigheden zijn hetzelfde opgebouwd en in deze opbouw zijn de diverse fasen van het leerproces te herkennen. Het leerproces is een afwisseling van docentonafhankelijke en docentbegeleide stappen. Hierna volgt een korte beschrijving van hoe de stappen in het leerproces elkaar opvolgen.

1. Oriënteringsfase

De oriënteringsfase omvat de voorbereidende opdrachten, de inhoudelijke analyse en de ‘Test je kennis’-vragen.

De voorbereidende opdrachten zijn bedoeld om je te oriënteren, ervaringen op te doen en kennis te vergaren over de uit te voeren vaardigheden. Als je deze opdrachten uitvoert, krijg je inzicht in achtergrondinformatie die van belang is voor het kunnen beredeneren en het kunnen verantwoorden van je handelen. Daarnaast krijg je inzicht in de wijze waarop de ergotherapeutische vaardigheid wordt uitgevoerd en hoe je rekening kunt houden met specifieke cliëntsituaties. In de inhoudelijke analyse vind je een gedetailleerde en systematische beschrijving van de vaardigheid. Hierin staat stapsgewijs uitgewerkt hoe een vaardigheid wordt uitgevoerd. Op de online leeromgeving worden voorbeelden getoond hoe (gedeelten van) de vaardigheden in de praktijk worden uitgevoerd. Het is je eigen keuze of je eerst de inhoudelijke analyse goed leest en bestudeert en daarna online leeromgeving bekijkt, of dat je online begint.

De oriënteringsfase wordt afgesloten met de ‘Test je kennis’-vragen. Deze toets kan je een indruk geven of je voldoende hebt begrepen van de voorbereidende opdrachten en de inhoudelijke analyse. Als dat niet het geval is, is het je eigen verantwoordelijkheid om sommige onderdelen nog eens kritisch door te nemen. De voorbereidende opdrachten en de ‘Test je kennis’-vragen vind je op de online leeromgeving.

2. Oefenfase

De oefenfase bestaat uit de vaardigheidsbijeenkomst en het begeleid oefenen. Als je de voorbereidende opdrachten hebt uitgevoerd en de inhoudelijke analyse hebt bestudeerd, heb je een duidelijk beeld van de vaardigheid. Mogelijk heb je al eens voorzichtig geoefend.

In deze oefenfase wordt de overstap gemaakt van cognitieve vaardigheden naar reproductieve vaardigheden: wat je in je hoofd hebt, moet je nu praktisch leren uitvoeren. Deze fase wordt begeleid door een docent. Daarmee wordt voorkomen dat de vaardigheid op een onjuiste manier wordt geleerd.

In de bijeenkomst met de docent kun je vragen stellen over de voorbereidende opdrachten. Ook zal de docent de vaardigheid eventueel voordoen, of via voorbeelden op de online leeromgeving nogmaals tonen. Vervolgens oefen je onder begeleiding van een docent.

Elke student kan in deze fase feedback krijgen, om daarna zonder begeleiding verder te oefenen. Zorg er steeds voor dat je tijdens de bijeenkomst zelf oefent en feedback vraagt. Daarmee kom je verder dan met het alleen kijken naar medestudenten en horen wat zij goed of fout deden.

Vaste onderdelen van de bijeenkomst zijn dus: onduidelijkheden bespreken, demonstreren van de vaardigheid, onder begeleiding oefenen en feedback vragen en krijgen.

3. *Beheersingsfase*

De beheersingsfase bestaat uit oefenopdrachten ('zelfstandig oefenen') en contacten met simulatiecliënten. De meeste vaardigheden moet je vaker oefenen om ze 'in de vingers' te krijgen en verantwoord bij echte cliënten te kunnen uitvoeren. Daarvoor is het nodig dat je zelfstandig, onbegeleid verder oefent. Je oefent in deze fase met medestudenten, zodat je elkaar kunt steunen en corrigeren bij de uitvoering. De oefenopdrachten zijn bedoeld om de vaardigheid gevarieerd en verdiepend te kunnen oefenen, zodat je de vaardigheid ten slotte werkelijk beheerst. Filmpjes kun je eventueel uploaden op de online leeromgeving om zo feedback van anderen te vragen.

In deze fase is de oefenlijst een belangrijk hulpmiddel. De oefenlijst geeft de criteria weer voor een correcte uitvoering van de vaardigheid en kan door een observerende medestudent gebruikt worden om jouw vaardigheden te scoren en te evalueren. Op deze manier oefen je zelfstandig totdat je de vaardigheid echt in de vingers hebt.

Om eraan te wennen hoe je een vaardigheid in de echte praktijk kunt toepassen, wordt gebruikgemaakt van simulatiecliënten. Het contact met simulatiecliënten is bedoeld om de tot nu toe geoefende vaardigheden te leren toepassen in een 'bijna echt'-situatie, een situatie die zoveel mogelijk lijkt op wat je later in de praktijk mag verwachten.

Bronnen

- Granse, A.M.S. le & Kuiper, C. (2017). Hoofdstuk 7: Cliënt. In A.M.S. le Granse, M.J. van Hartingsveldt & A. Kinébanian (red.). *Grondslagen van de ergotherapie* (5e druk). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Hartingsveldt, M. van, Logister-Proost, I., & Kinébanian, A. (2010). *Beroepsprofiel Ergotherapie*. Den Haag/Utrecht: Boom Lemma/Ergotherapie Nederland.
- Kuiper, C., Verhoef, J. & Munten, G. (2016). Hoofdstuk 12: Gezamenlijke geïnformeerde besluitvorming. In C. Kuiper, J. Verhoef & G. Munten (red.). *Evidence-based practice voor paramedici. Gezamenlijke geïnformeerde besluitvorming*. Amsterdam: Boom.
- Logister-Proost, I., & Steensels, M. (2017). Hoofdstuk 24: Methodisch handelen. In A.M.S. le Granse, M.J. van Hartingsveldt & A. Kinébanian (red.). *Grondslagen van de ergotherapie* (5e druk). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Townsend, E., & Polatajko, H. (2007). *Enabling occupation II: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation*. Ottawa: CAOT publications ACE.
- Verhoef, J. & Zalmstra, A. (2014). *Beroepscompetenties ergotherapie*. Den Haag: Boom Lemma.

Oefenlijst 1.1

Motiverende gespreksvoering

De student	😊	☹️	NIET	Opmerkingen
<p>1. <i>Vorbereiding zonder cliënt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bereidt zich voor op de cliënt. - Kiest een geschikte ruimte/omgeving. - Zorgt voor benodigdheden. 				
<p>2. <i>Opening met cliënt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Maakt contact met de cliënt. - Vraagt hoe het gaat met de cliënt. - Geeft de cliënt ruimte om zijn verhaal te vertellen. - Bepaalt samen welke onderwerpen aan bod komen: <ul style="list-style-type: none"> • Benoemt wat de gespreks-onderwerpen vanuit de ergotherapeut zijn. • Vraagt de cliënt wat gespreksonderwerpen zijn. • Prioriteert samen met de cliënt de onderwerpen. 				
<p>3. <i>Uitvoering</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vraagt de cliënt te vertellen hoe hij zijn huidige situatie ervaart: <ul style="list-style-type: none"> • Gebruikt hierbij ORBS. - Exploreert de ambivalentie: <ul style="list-style-type: none"> • Gebruikt hierbij ORBS. • Vraagt door. • Brengt in kaart wat de voors en tegens zijn van een verandering (ambivalentie). - Bespreekt met de cliënt hoe belangrijk het is en hoeveel vertrouwen de cliënt heeft om een gedragsverandering te bereiken: <ul style="list-style-type: none"> • Bespreekt wat er nodig is om het belangrijk genoeg te vinden. • Bespreekt wat er nodig is om voldoende vertrouwen te krijgen. - Maakt met de cliënt een concreet plan om de verandering te realiseren. 				
<p>4. <i>Afronding</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Evalueert samen met de cliënt. - Geeft een samenvatting. - Maakt afspraken voor de volgende bijeenkomst. - Neemt afscheid en begeleidt de cliënt naar de deur. 				

Motiverende gespreksvoering

1

1.1 Inleiding

Mevrouw Groeneweg is 39 jaar. Ze is getrouwd en heeft drie kinderen in de leeftijd van 6, 8 en 11 jaar. Een halfjaar geleden heeft ze een CVA gehad. Na haar opname in het ziekenhuis is ze in een revalidatiecentrum geweest en nu is ze sinds twee maanden weer thuis. Vorige maand is mevrouw weer voor drie uur per dag gaan werken. Ze werkt sinds acht jaar als medewerker bij de bibliotheek in haar woonplaats. Mevrouw vindt het heel belangrijk om weer aan het werk te gaan, maar ze merkt dat ze daar problemen bij ondervindt. Problemen doen zich voor in concentratie, aandacht en belastbaarheid. Mevrouw geeft aan dat de hoeveelheid en diversiteit van taken het grootste probleem is. Omdat ze in de openbare ruimte werkt, is het lastig om zich te concentreren, want iedereen loopt rond en praat met elkaar, de telefoon gaat en collega's vragen om hulp. Mevrouw Groeneweg weet eigenlijk wel dat dit niet een optimale situatie is voor haar. Ze zou een rustige ruimte willen hebben en wat minder taken. Dit wil ze wel bespreken om weer goed aan het werk te kunnen, maar tegelijkertijd wil ze niet 'moeilijk' doen, er komen bezuinigingen aan en ze is bang haar baan te verliezen. Als ze thuiskomt is ze uitgeteld; ze kan het niet meer opbrengen om te koken en ze vindt dat ze te weinig aandacht heeft voor haar man en kinderen.

Als ergotherapeut kom je cliënten tegen die graag iets willen doen wat ze belangrijk vinden, maar dit niet (meer) kunnen. Je kunt dan samen aan de slag om bijvoorbeeld weer opnieuw of anders te leren handelen, je kunt kijken of hulpmiddelen een oplossing bieden, en soms is het nodig dat er een gedragsverandering plaatsvindt, bijvoorbeeld om anders te gaan handelen. Maar veranderen van gedrag is lastig, dat gaat vaak niet vanzelf. Gedragsverandering hangt af van de motivatie, de drijfveren die je cliënt heeft en hoe belangrijk hij het vindt om zijn doel te bereiken.

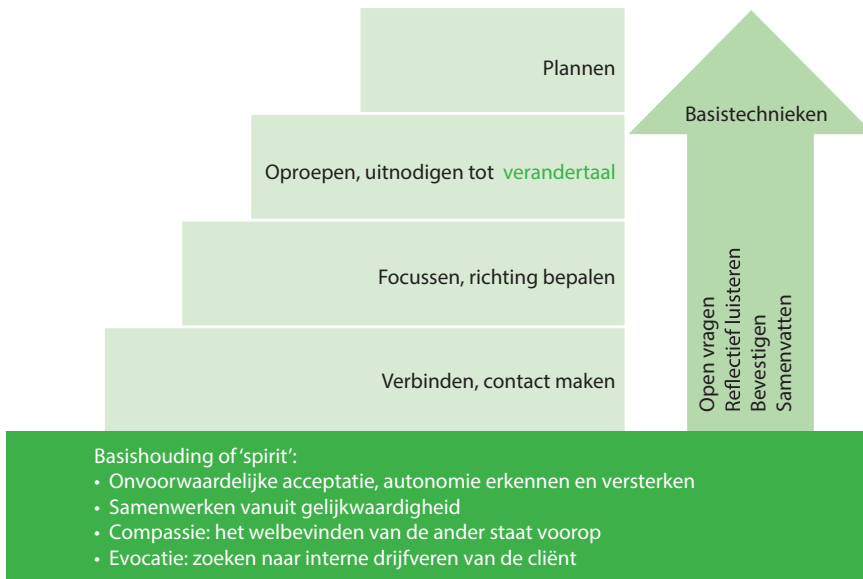
Er zijn veel interventies mogelijk om cliënten te begeleiden in gedragsverandering. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op motiverende gespreksvoering (MGV). Dit is een methode van gespreksvoering waarin je in partnerschap met de cliënt de motieven en bereidheid voor gedragsverandering onderzoekt. Het doel is de motivatie en bereidheid tot veranderen te versterken om de gedragsverandering in gang te zetten. De kern gaat om het verkennen en verminderen van ambivalentie. Ambivalentie is het tegelijkertijd aanwezig zijn van tegengestelde waarden: 'ik wil wel, maar...'. Redenen om iets wel te doen en tegelijkertijd ook

redenen om iets niet te doen. Ambivalentie is de eerste stap naar verandering (Miller & Rollnick, 2014). Het uitgangspunt voor jou als ergotherapeut is dat de cliënt betekenisvolle activiteiten wil doen en dat daar soms een gedragsverandering voor nodig is. Uitgangspunt is ook dat je de drijfveren van de cliënt wilt begrijpen, wilt aansluiten bij zijn belevingswereld en een relatie legt naar het probleem van de cliënt en het bijbehorende gedrag. De cliënt heeft de regie, hij is degene die zijn eigen gedrag (al dan niet) verandert. De kern is dat je samenwerkt en dat zowel jij als de cliënt je eigen expertise hebt. De cliënt is de expert van zichzelf, en jij als ergotherapeut kunt hem daarbij als gids en coach begeleiden door middel van MGV.

Je werkt samen met de cliënt aan zijn gedragsverandering. De basistechnieken voor MGV zijn: Open vragen, Reflectie, Bevestigen en Samenvatten (ORBS).

Binnen MGV zijn drie elementen te onderscheiden die gezamenlijk de essentie van MGV vormen (zie figuur 1.1):

1. basishouding: acceptatie, samenwerken, compassie en evocatie;
2. vier processen: verbinden, focussen, oproepen, plannen;
3. basistechnieken: open vragen, reflectie, bevestigen en samenvatten (ORBS).

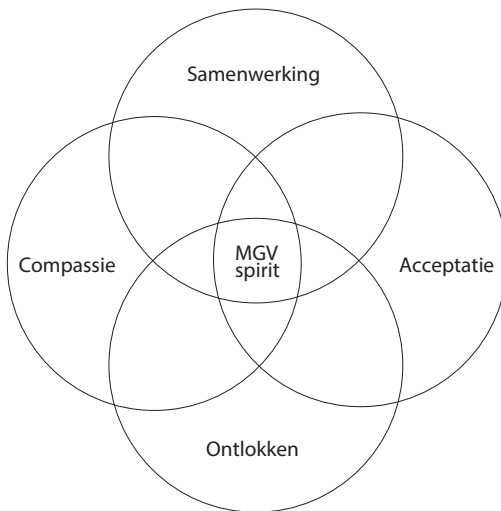

Figuur 1.1 MGV in schema (bron: Vernooij, 2015)

Basishouding of 'spirit'

De cliënt en jij zijn gelijkwaardig, jullie werken in partnerschap. Het is een *samenwerking* waarin het gaat om gidsen, coachen in plaats van leiden. De cliënt heeft de regie, hij is degene die wil veranderen. Je kunt het vergelijken met dansen: je doet het samen, maar soms ga je voorop en soms volg je. Je bent

oprecht geïnteresseerd in de cliënt en diens motivatie. Het welbevinden van de cliënt staat te allen tijde voorop: je hebt *compassie* met je cliënt. Je *accepteert* de cliënt zoals hij is, je hebt geen oordeel over wat je cliënt zou moeten doen, maar je gaat ervan uit dat de cliënt autonomie heeft en verantwoordelijk is voor zijn eigen keuzes. Ook als dat betekent dat de cliënt ervoor kiest om niet te veranderen. Mensen raken geblokkeerd en zijn minder in staat tot veranderen als zij zichzelf niet aanvaarden. Als mensen zich geaccepteerd voelen, worden ze vrij om te veranderen. Hier komt vaak de ‘reparatiereflex’ naar voren: als therapeut heb je een idee wat of hoe de cliënt zou moeten veranderen om zijn doel te bereiken. Indien de cliënt dit merkt, is hij niet meer vrij om zijn eigen motivatie en ambivalentie te onderzoeken. Hij wordt als het ware een bepaalde kant op gestuurd en dit levert weerstand op. Als ergotherapeut nodig je de cliënt uit om te benoemen wat hij belangrijk vindt en wat hij zou willen veranderen in gewenst gedrag. Dit wordt gekoppeld aan wat hij wil bereiken en hoe dit aansluit bij zijn context, waarden en normen. Je lokt als ware ‘verandertaal’ uit. Dit noemen we *evocatie/oproepen*: door de cliënt zelf te laten benoemen wat en hoe hij zou kunnen veranderen verken je en verminder je ambivalentie en versterk je de mogelijkheden voor gedragsverandering.

Figuur 1.2 De onderliggende spirit van MGV (bron: Miller & Rollnick, 2014)

De vier processen van MGV (zie figuur 1.1)

1. *Verbinden* is essentieel om contact te maken met de cliënt. Deze verbinding leg je met je basishouding, dit is het fundament voor de samenwerking.
2. *Focussen* gaat over de onderwerpen en de doelen.
3. *Oproepen* gaat over het uitlokken van verandertaal.
4. *Plannen* gaat over het bedenken en uitvoeren van de verandering.

Deze fasen moeten worden doorlopen om tot gedragsverandering en gedragsbehoud te komen. De fasen kunnen door elkaar lopen, soms moet je een stapje terug naar een vorige fase voordat je weer vooruit kunt. Binnen dit hoofdstuk richten we ons op de fase van het verbinden. Deze fasen zijn ook gerelateerd aan de fasen van gedragsverandering van Prochaska en DiClemente (1984).

Het proces van verbinden gaat om het maken van contact met de cliënt. Met je basishouding ga je in gesprek om samen met de cliënt te achterhalen wat voor hem belangrijk is. Samen bepaal je waar het gesprek (iedere sessie weer opnieuw) over gaat.

Basistechnieken ORBS

Open vragen bevatten geen oordeel, maar tonen interesse. Je nodigt de cliënt uit om te vertellen wat hij vindt, het geeft jou de ruimte om te luisteren. Omdat de cliënt zelf kan bepalen wat hij wil zeggen, bouw je aan het vertrouwen. Open vragen beginnen met: wat, wanneer, hoe, wie, welke, waar enzovoort. De 'waarom'-vraag is een lastige; hier kan al een oordeel in schuilen, waardoor de cliënt zich genoodzaakt voelt om zich te verantwoorden.

Reflectief luisteren is het teruggeven van wat je gehoord hebt in het gesprek. Je doet dit in een uitspraak. Het kan een letterlijke herhaling zijn, maar ook het teruggeven van het gevoel van de cliënt. Met reflectief luisteren vraag je eigenlijk aan de cliënt of je goed begrijpt wat hij bedoelt. Daarnaast geeft een reflectie de cliënt de mogelijkheid om verder na te denken over zijn motieven.

Bevestigen is heel belangrijk om de cliënt te ondersteunen. Het waarderen en tonen van begrip helpt de cliënt om zijn zelfvertrouwen te versterken.

Samenvatten geeft de cliënt het gevoel dat er goed naar hem geluisterd wordt en geeft jou als ergotherapeut de gelegenheid om te checken of je alles goed begrepen hebt. Het geeft structuur in het gesprek. Na jouw samenvatting geef je de cliënt de ruimte om te bedenken of alles besproken is of wat er nog besproken moet worden.

Samenvatting

Motiverende gespreksvoering is een gespreksstijl (ORBS) die gericht is op samenwerking (de vier processen). Jouw basishouding als therapeut (acceptatie, compassie, evocatie, samenwerking) zet je in voor het verkennen en verminderen van ambivalentie van je cliënt. Het doel is de motivatie en bereidheid tot gedragsverandering te versterken.

1.2 Leerdoelen

- Je beheerst de basishouding van MGV en kunt deze in gesprek met een cliënt toepassen.
- Je kunt de basistechnieken van MGV toepassen in gesprek met een cliënt.
- Je kunt je reparatiereflex herkennen en waar mogelijk onderdrukken.
- Je maakt in het gesprek in de fase van verbinden echt contact met je cliënt.

1.3 Beginvereisten

- Je hebt kennis van de fasen van gedragsverandering.
- Je beheerst de communicatieve basisvaardigheden.
- Je herkent weerstand bij een cliënt.
- Je bent in staat om de autonomie van de cliënt te erkennen en te respecteren.

1.4 Leermiddelen

De literatuur hierna is minimaal nodig voor deze vaardigheid. In de literatuurlijst in paragraaf 1.9 vind je de gebruikte bronnen en literatuur voor verdere verdieping en/of verbreding van kennis en vaardigheden.

Aanbevolen literatuur:

- Miller, W.R. & Rollnick, S. (2014). *Motiverende gespreksvoering. Mensen helpen veranderen*. Den Haag: Ekklesia.

Middelen:

- A4-papier en een pen.

1.5 Voorbereidende opdrachten

Verdiep je in de theorie en doe ervaringen op voordat je begint met het oefenen van de vaardigheden. Er zijn voorbereidende opdrachten geformuleerd om je hierbij te helpen. Deze opdrachten staan op www.ergovaardig.nl.

Overzicht voorbereidende opdrachten:

1. Herkennen van het eigen gedrag
2. Bekijken van een filmpje
3. Bekijken van een voorbeeldgesprek (filmpje)
4. Oefenen met ORBS

1.6 Test je kennis

Op www.ergovaardig.nl kun je bij het onderdeel ‘Test je kennis’ aantonen dat je over voldoende kennis beschikt. Wanneer blijkt dat je niet voldoende kennis en vaardigheden hebt, kijk dan welke voorbereidende opdrachten je daar nog bij kunnen helpen.

1.7 Inhoudelijke analyse

De volgende inhoudelijke analyse is opgenomen:

1.1 Motiverende gespreksvoering

Zie de casusbeschrijving in de inleiding van dit hoofdstuk. Je cliënt, mevrouw Groeneweg, wil heel graag blijven werken en na het werk ook thuis voor haar gezin kunnen zorgen. Je hebt samen met haar de werkzaamheden bij de bibliotheek in kaart gebracht. Werkzaamheden zijn: administratie, klanten helpen, voorlezen aan schoolkinderen en adviseren over de boekaanstaf op scholen. Je hebt samen met mevrouw Groeneweg de werkruimte in de bibliotheek bekeken. Ze werkt in de openbare ruimte en heeft geen kantoor tot haar beschikking. Ook ben je op huisbezoek gegaan. Voor het gezin is duidelijk dat mevrouw (nog) niet alles kan. Koken vindt ze het belangrijkste om te doen en ze genoot altijd van gezamenlijk eten.

In de inhoudelijke analyse wordt een voorbeeld gegeven van het gesprek met mevrouw Groeneweg om samen te onderzoeken wat zij kan doen om haar werk te kunnen uitvoeren en daarnaast ook voor haar gezin te zorgen. Daarvoor is het van belang dat je als ergotherapeut samen met je cliënt de ambivalentie van je cliënt onderzoekt. Hiervoor maakt je als ergotherapeut gebruik van ORBS.

Inhoudelijke analyse 1.1 Motiverende gespreksvoering

Uitvoering (wat)	Werkwijze (hoe en aandachtspunten)
1. Voorbereiding zonder cliënt	
Bereid je voor op de cliënt. Kies een geschikte ruimte/omgeving en benodigdheden.	
2. Opening met cliënt	
Maak contact met de cliënt.	Wees je bewust van je basishouding.
Vraag hoe het met de cliënt gaat.	Een openingszin: 'Hoe gaat het met je? Wat is er gebeurd sinds we elkaar de vorige keer gesproken hebben?' Toon oprechte interesse en vraag door. Bedenk wat je weet als de cliënt zegt dat het 'goed' gaat en wat je nog zou willen weten?
Geef de cliënt ruimte om haar verhaal te vertellen.	Heb geen oordeel over de cliënt, probeer je zo goed mogelijk in te leven. Denk nog niet aan een oplossing (reparatiereflex!).
Bepaal samen welke onderwerpen aan de orde moeten komen.	
Benoem wat jij als gespreksonderwerpen ziet.	Als je zelf een onderwerp wilt inbrengen: 'De vorige keer hebben we gesproken over welke werkzaamheden voor jou het belangrijkste zijn, daar zou ik graag met je verder over praten, is dat akkoord?'
Vraag aan de cliënt wat gespreksonderwerpen zijn en schrijf deze op een A4'tje.	Een vraag van jou zou kunnen zijn: 'Waar wil je het vandaag over hebben?' of 'Is er een specifiek onderwerp dat je wilt bespreken?'
Prioriteer samen met de cliënt de onderwerpen en start met het door de cliënt gekozen onderwerp.	'Waar zullen we mee beginnen, welk onderwerp is het meest belangrijk voor jou?'
3. Uitvoering	
Vraag de cliënt te vertellen hoe ze haar huidige situatie ervaart.	Gebruik je ORBS. 'Hoe gaat dat dan?' (open vraag) 'Dit doet het met je.' (reflectie) 'Wat goed dat je zo eerlijk naar jezelf bent' (bevestiging) 'Als ik het goed begrijp is ... Het lastigste voor jou is... ' (samenvatting)
Exploreren van ambivalentie. Breng in kaart wat de voors en tegens van een verandering zijn (ambivalentie).	Gebruik wederom ORBS. Richtinggevende vragen: wat zou het je opleveren, wat kost het je, wat is het moeilijkste, wat kan je helpen?

Uitvoering (wat)	Werkwijze (hoe en aandachtspunten)
Vraag door.	Doe dit niet alleen voor jezelf, maar ook om de cliënt te helpen om na te denken over de voors en tegens van veranderingen. Gebruik hiervoor ORBS. Bespreek de wensen en problemen. Bespreek in welke mate en hoe de omgeving van de cliënt steunend kan zijn. Geef een samenvatting van het gesprek op de vraag of de cliënt toe is aan gedragsverandering. Indien de cliënt toe is aan een gedragsverandering, kun je naar de volgende stap.
Bespreek met de cliënt hoe belangrijk het is en hoeveel vertrouwen de cliënt heeft om een gedragsverandering te bereiken.	
Bespreek wat er nodig is om het belangrijk genoeg te vinden.	Welke mogelijkheden ziet de cliënt van en voor zichzelf?
Bespreek wat er nodig is om voldoende vertrouwen te krijgen.	Welke mogelijkheden ziet de cliënt van en voor zichzelf?
Maak een plan met de cliënt om de verandering te realiseren.	Bespreek met de cliënt welke mogelijkheden zij ziet om een verandering in gang te zetten en probeer dit samen zo concreet mogelijk te maken Dit gaat om kleine stapjes en proberen mag.
4. Afronding	
Evalueer samen met de cliënt. Geef een samenvatting.	
Maak afspraken voor de volgende bijeenkomst.	
Neem afscheid en begeleid de cliënt naar de deur.	

1.8 Zelfstandig oefenen

Om je te bekwamen in de vaardigheden is het belangrijk dat je veel oefent. De oefenopdrachten helpen om vaardiger te worden. Ze zijn erop gericht de inhoudelijke analyse toe te passen in verschillende situaties. Het is aan te raden om een opname te maken van de oefenopdrachten en feedback te vragen aan andere studenten. De oefenlijsten en hoe je jouw opname kunt uploaden vind je op www.ergovaardig.nl.

Werkwijze

Je werkt in drietallen met de volgende rolverdeling: therapeut, cliënt en observator. De observator vult de oefenlijst in. Wissel regelmatig van rol. Bespreek na aan de hand van de ingevulde oefenlijst.

Overzicht oefenopdrachten:

1. Werkzaamheden van een bibliothecaris in kaart brengen
2. MGV toepassen bij mevrouw Groeneweg
3. MGV toepassen bij een oudere cliënt met valgevaar
4. MGV toepassen bij een cliënt met een dreigende burn-out

1.9 Bronnen

- Miller, W.R. & Rollnick, S. (2014). *Motiverende gespreksvoering. Mensen helpen veranderen*. Den Haag: Ekklesia.
- Prochaska, J.O. & DiClemente, C.C. (1984). *The transtheoretical approach. Crossing traditional boundaries of therapy*. Homewood, IL: Dow Jones/Irwin.
- Rosengren, D.B. (2011). *Motiverende gespreksvaardigheden. Werkboek voor behandelaars (in opleiding)*. Den Haag: Ekklesia.
- Spikmans, F., Vernooij, C., Wentink, C. & Loon, J. van (2014). *Training motivational interviewing voor artsen, verpleegkundigen en paramedici*. Nijmegen: HAN-VDO.
- Vernooij, C. (2015). *Training basisvaardigheden motivational interviewing (reader)*. Nijmegen: HAN/VDO.

Suggesties ter verdieping

- Hartingsveldt, M., Leenders, J., & Cup, E. (2009). Veranderen door handelen en motivational interviewing. *Nederlands Tijdschrift voor Ergotherapie*, 8, 20-24.
- Matulich, B. (13 mei 2013). *Introduction to Motivational Interviewing* (video). Geraadpleegd op 16 september 2016, via www.youtube.com/watch?v=s3MCJZ7OGRk.
- Miller, W. (22 oktober 2009). *Motivational Interviewing: Facilitating Change Across Boundaries* (video). Geraadpleegd op 9 september 2016, via www.youtube.com/watch?v=6EeCirPyq2w.

1.10 Bijlagen

Bijlage 1.1 De MGV-scorelijst

De bijlage vind je op www.ergovaardig.nl.

Oefenlijst 2.1

Het voeren van een slechtnieuwsgesprek

De student			NIET	Opmerkingen
<p>1. <i>Vorbereiding zonder cliënt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Maakt zo snel mogelijk een afspraak, reserveert voldoende tijd. - Zorgt voor een geschikte ruimte. - Zorgt voor een goede voorbereiding, zorgt dat feitelijke informatie klaarligt. - Schept voorwaarden voor gelijkwaardige communicatie. 				
<p>2. <i>Vorbereiding met cliënt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Begroet de cliënt en vraagt deze plaats te nemen. - Kondigt aan dat hij geen goed nieuws heeft. 				
<p>3. <i>Uitvoering</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Geeft de boodschap helder en concreet (eerlijk en eenvoudig, herhaalt belangrijkste punten). - Geeft de cliënt de tijd om de boodschap te verwerken. - Toont empathie en gevoelsreflecties (let op de non-verbale communicatie van de cliënt). - Blijft rustig en be vraagt de cliënt naar zijn gevoel. - Reageert op gevoelens met acceptatie, medeleven en interesse. - Geeft uitleg of toelichting met feitelijke informatie. - Helpt na te denken over een vervolg, maakt een plan voor het vervolg. 				
<p>4. <i>Afronding</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vat het gesprek en wat gezegd is samen en kijkt of de boodschap duidelijk is geweest. - Vraagt na of er nog vragen zijn van de cliënt. - Maakt een concrete vervolgafpraak. - Neemt afscheid. 				